7. Луговий О. (Безхатний). Діти степу. Повість з життя українців в Канаді : у 2 ч. / Олександр Луговий (Безхатний). – Едмонтон, 1946. – 223 с.
8. Луців Ф. Д-р Вавро Богун / Федір Луців // Канадійський фермер. – 1952. – Ч. 9. – Вінніпег, 1964. – 2 берез. – С. 8–23.
9. Марунчак М. Студії до історії українців Канади / Михайло Марунчак. – УВАН у Канаді. – Вінніпег, 1964–1965. – Т. 1.
10. Роїк О. Чи були українці в Канаді перед 1891-им роком / Олександр Роїк // Життєвий досвід українців у Канаді: рефлексії. – УВАН у Канаді. – 1994. – № 8. – С. 15–93.
11. Русов Ю. Знахідка власноручного листа гетьмана Богдана Хмельницького в Канаді / Юрій Русов // Нові Дні: універсальний ілюстрований місячник. – 1952. – Ч. 27. – Квітень. – С. 15–20.
12. Haiman M. Slady Polskie w Ameryce Szkice Historyczne / Mieczyslaw Haiman. – Chicago, 1938.
13. Yuzyk P. Poles Among the De Meuron Soldiers in Papers read before the Historical and Scientific Society of Manitoba / Paul Yuzyk, Victor Turek. – 1955. – Series III. – № 9.
14. Turek V. Poles Among the De Meuron Soldiers, Historical and Scentific Society of Manitoba / Victor Turek. – Winnipeg, 1954. – Series III. – № 9.
15. WestmanV. The Ukrainians in America, 1608–1975 Compiler and editor / Vladimir Westman // A Chronology and Fact Book. – Ethnic Chronology Series. – № 25. – 1976. – P. 1–18.
16. Luciw W. Ahapius Honcharenko and the Alaska Herad / Wasyl Luciw, Theodore Luciw. – Toronto, 1963. – 64 p.
17. Kalebay Y. La vie des Ukrainiens du Quebec / Yarema Kalebay. – Toronto, 1994.

В статье исследован первый этап эмиграции украинцев в канадской провинции Квебек, проанализирован комплекс причинно-следственных связей, которые привели к этому процессу. Параллельно сделана попытка установить возможность пребывания украинцев в Канаде до 1891 года, то есть первого задокументированного случая посещения выходцами из украинских земель этой страны. На основе архивных материалов и историографических изданий установлено точное количество первых украинцев в Квебеке, их общественную и профессиональную деятельность, трудности в развитии родной церкви и взаимоотношения с местными властями.

Ключевые слова: *эмиграция, переселение, организация, развитие, периодика, духовность, ментальность.*

In the article the first stage of Ukrainian immigration to the Canadian province of Quebec, complex analysis of cause-effect relationships that led to this process. Parallel attempts to establish the possibility of Ukrainian stay in Canada until 1891, that is, the first documented case of visits come from the Ukrainian lands of the country. Based on archival materials and publications historiographical set the exact amount of the first Ukrainian Quebec, their social and professional activities, the difficulties in building a church mother and the relationship with local authorities.

Keywords: *emigration, migration, organization development, periodicals, spirituality and mentality.*

УДК 930:94(477.83/.86)
ББК 63.2 (4 Укр)

Володимир Глизнер

СУДОВА РЕФОРМА В ГАЛИЧИНІ В РОКИ РОСІЙСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ 1914–1915 рр.: ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ

У статті висвітлюється проблема судоустрою й судочинства в Галичині в 1914–1915 рр., коли ця територія знаходилася під окупацією Російської імперії. Досліджено спроби реорганізації австрійської судової системи на російський лад, охарактеризовано основні напрями діяльності судочинства в Галичині в зазначений період.

Ключові слова: *судова система, австрійське законодавство, російські чиновники, суд, москвофіли, російська адміністрація.*

У сучасній українській історичній науці все більшого значення набуває вивчення історії Першої світової війни. У цьому контексті актуалізувалося й українське питання і, зокрема, у Галичині. Ця провінція Австро-Угорської імперії характеризувалася наявністю в ній не тільки українського, польського, але й русофільського рухів, що давало

© Глизнер В., 2014

сусідній Російській імперії певний аргумент до захоплення краю і встановлення тут своєї безпосередної влади.

Джерельну базу статті складають матеріали Центрального державного історичного архіву України, м. Львів, Архіву зовнішньої політики Російської імперії та Російського державного воєнно-історичного архіву в місті Москва та Російського державного історичного архіву в місті Санкт-Петербург.

У статті поставлено завдання проаналізувати реорганізацію австрійської судової системи на російський лад, висвітлити основні етапи функціонування судової системи.

Організація цивільного управління в Галичині в 1914 р. включала, окрім створення там російської виконавчої влади, організацію судових установ. На території Галичини до вступу росіян функціонувала австрійська судова система. Восени 1914 р. на зайнятій російськими військами території продовжували діяти австрійські суди.

Австрійська судова система, починаючи з перетворень, зроблених імператором Йосифом II, будувалася на послідовному дотриманні принципу відділення суду від адміністрації.

На чолі судової системи знаходився вищий і касаційний суд, що являв собою вищу інстанцію як для цивільних і кримінальних справ, так і для віднесених до його компетенції дисциплінарних справ. Вищий крайовий суд для всієї Галичини й Буковини знаходився до окупації у Львові. Він був другою інстанцією для крайових судів (їх було створено 9 на території Галичини) і третьою та останньою – для повітових, але лише із цивільних справ. Найвищою судовою інстанцією в Австро-Угорщині були Верховний і Касаційний трибунали у Відні [8, с.59].

Зі вступом російського війська більшість колишніх австрійських судових службовців залишилися на місці. 4 листопада 1914 р. голова Львівського крайового суду опублікував спеціальний циркуляр для австрійських судових чинів. Згідно із циркуляром, їм пропонувалося з повним штатом службовців залишатися на місцях і "навіть після захоплення ворогом території виконувати свої обов'язки... згідно з австрійськими законами від імені його величності імператора" [12, арк.18]. Правда, далі йшла обмовка про те, що, коли буде заборона на згадку імені австрійського імператора, то із цим треба погодитися, але "слід рішуче відхилювати відправлення правосуддя від імені чужої військової влади" [13, арк.19] і в такому разі припинити діяльність судів. Таке вирішення питання спершу сповна влаштовувало російську цивільну адміністрацію. Після вступу російських військ на галицьку територію було не лише визнано можливим існування австрійських судів, але австрійським судовим чиновникам прямо запропонували не припиняти своєї діяльності.

У вересні 1914 р. воєнний генерал-губернатор Г.О.Бобринський прийняв делегацію президії Львівської судової палати, запропонувавши їй продовжувати свою роботу й пообіцяв вирішити питання щодо виплати зарплати судовим чиновникам [1, арк.38]. Збереження австрійського законодавства, чинів судового відомства й виплата останнім платні за рахунок російської казни – ось основні принципи підходу до організації судової системи, проголошені генерал-губернатором Бобринським у 1914 р. Ці принципи лягли в основу діяльності судової системи в Галичині в 1914 р.

Однак з такою ситуацією в системі судової влади не могли погодитися вищі російські керівники. Стабілізація воєнної обстановки й курс на якнайскоріше включення Галичини до складу імперії звернули увагу Ставки, МЗС і Міністерства юстиції на сам факт функціонування на "російській" території австрійських чиновників [7, с.83].

Міністр закордонних справ С.Д.Сазонов 25 жовтня1914 р. звернувся до міністра юстиції І.Г.Щегловітова з листом про створення суду в Галичині. С.Д.Сазонов висунув ряд пропозицій з організації судової системи Галичини, ґрунтуючись на тому, що Галичина – споконвічна російська область. Саме тому С.Д.Сазонов уявляв важливим "дарування населенню разом з російським адміністративним пристроєм і справедливого ро-

сійського суду". Правда, при цьому він зауважив, що "слідувало б для першого часу уникати дуже корінної ломки судових встановлень, до яких звикли галичани" [3, арк.3]. С.Д.Сазонов пропонував зберегти вищу судову інстанцію в Галичині – Вищий суд, але одночасно вважав за необхідне почати поступову заміну австрійських судових чиновників людьми, що знають місцеве законодавство й віддані російській державній ідеї. Можливою кандидатурою на пост голови Вищого суду міністр закордонних справ бачив лідера "русофільського" руху в Галичині В.Ф.Дудикевича. Слід зауважити, що пропозиція С.Д.Сазонова призначити В.Ф.Дудикевича главою судового відомства ґрунтувалася не стільки на бажанні "дарувати галичанам справедливий російський суд", як писав він у листі І.Г.Щегловітову, скільки на прагненні обмежити політичну активність місцевої інтелігенції. З В.Ф.Дудикевичем вів переговори чиновник дипломатичної канцелярії МЗС, а при Ставці Верховного головнокомандуючого П.В.Олферев. Про результати П.В.Олферев повідомляв у листі до М.Ф.Шиллінга, який тоді одночасно займав у МЗС пост радника першого Політичного відділу й директора Канцелярії міністра від 7 листопада 1914 р. Він писав, що після натяків В.Ф.Дудикевичу про можливість призначення його на пост голови Вищого суду у нього склалося враження, що "Дудикевич зовсім не проти бути генералом, але все-таки побоюється висловитися ясно, оскільки боїться розлучитися зі своїм незалежним положенням громадського діяча, промінявши його на пост, хай вищого, але державного чиновника. І, можливо, передчуває, – писав П.В.Олферев, – що російські власті мають намір локалізувати його діяльність" [2, арк.51].

План Міністерства закордонних справ, який мав на меті розпочати перетворення австрійських судів й ослабити політичну діяльність В.Ф.Дудикевича, не був підтриманий міністром юстиції І.Г.Щегловітовим. На пропозиції С.Д.Сазонова він відповів, що до приєднання Галичини до Російської імперії передчасні які-небудь перетворення судової системи вже тому, що втручання російської влади в діяльність австрійських судів може викликати незадоволеність місцевого населення. З приводу кандидатури В.Ф.Дудикевича І.Г.Щегловітов просто промовчав. Згадав лише про те, що не знає його особисто [4, арк.5]. Правда, трохи пізніше з приводу кандидатури В.Ф.Дудикевича міністр юстиції висловився відвертіше, відмітивши, що з міркувань принципового й ділового характеру менше всього хотів би бачити на чолі вищого суду в Галичині представника адвокатури й місцевого політичного діяча.

На цьому спроби перетворення австрійської судової системи в Галичині не закінчилися. Існування на окупованій російськими військами території австрійського суду, хоча повністю відповідало чинним нормам міжнародного права й вирішенням мирної конференції в Гаазі, не давало спокою російській військовій і цивільній адміністрації. Кампанію за перетворення австрійських судів у Галичині в кінці жовтня 1914 р. розпочав начальник Штабу Верховного головнокомандуючого М.М.Янушкевич.

29 жовтня 1914 р. він надіслав голові Ради міністрів І.Л.Горемикіну записку про проблеми, пов'язані зі збереженням австрійських судових установ у Галичині. На думку М.М.Янушкевича, збереження австрійських судів створило ряд вельми тривожних для російської державної влади ситуацій. По-перше, серед суддівських чинів переважають особи єврейської, німецької й угорської національностей, які неприязно налаштовані щодо Росії. По-друге, судочинство ведеться на мовах, визнаних австрійським законодавством, – польському, німецькому й місцевому говорі. По-третє, кількість австрійських судових чиновників надзвичайно велика. Оскільки російський уряд має намір виплачувати їм платню, російську казну чекає вельми велика витрата – 47 тисяч рублів щомісячно. У зв'язку із цим, М.М.Янушкевич писав І.Л.Горемикіну, що перш ніж матеріально підтримувати австрійських чиновників "необхідно запевнитися в тому, що оплачувані російськими грошима судові чини, якщо не віддані нашій державності, то в усякому разі не є носіями ворожих для неї ідей" [14, арк.4]. Необхідність реорганізації судових установ, на думку М.М.Янушкевича, зумовлювалася потребою забезпечити ро-

сійській мові в житті краю "панівне становище". Його позицію в питанні про галицьке судочинство повністю розділяв великий князь Микола Миколайович, який уважав, що першим кроком у перетворенні австрійського відомства в Східній Галичині мало стати встановлення прокурорського нагляду [5, арк.52].

Записка М.М.Янушкевича була передана І.Г.Щегловітову, який знову висловився за необхідність утриматися від реформування суду до остаточного приєднання до Російської імперії Східної Галичини й Буковини. Він поступився лише в одному: погодився з потребою відправки в Галичину російського представника прокурорського нагляду [15, арк.1]. Як можливу кандидатуру назвав прокурора Варшавської судової палати дійсного статського радника О.Гассе.

Активізація діяльності російської адміністрації в Галичині до зими 1914–1915 рр. привела до того, що знову було поставлено питання про реформування суду. Зі Ставки від І.Г.Щегловітова вимагали конкретної програми організації галицьких судів. Тодішній міністр юстиції дивився на проблеми, пов'язані із судовою системою Галичини, зовсім не так, як бачили це питання в Ставці або в оточенні генерал-губернатора Г.О.Бобринського. Там наявність австрійського суду в Східній Галичині та його перетворення є проблемою суто політичного характеру. Ставку турбувала лояльність австрійських чиновників, а І.Г.Щегловітова ж більше хвилювало те, що, реформуючи галицькі суди, потрібно буде багато що змінити, увести новий порядок судочинства. І, головне, що, на його думку, представляло завдання колосальної складності – доведеться торкнутися законодавства. Складність завдання визначалася вже тією обставиною, що між російським й австрійським кримінальним і цивільним кодексами були вельми істотні відмінності.

Для обговорення питань щодо реформування судів у Галичині було утворено міжвідомчу нараду під керівництвом міністра внутрішніх справ І.М.Золотарьова. Паралельно в Галичину відряджалася група чиновників судового відомства для ознайомлення із ситуацією на місці [20, с.98]. Але темпи Міністерства юстиції не влаштовували Ставку. Тому 27 січня 1915 р. М.М.Янушкевич звернувся безпосередньо до І.Г.Щегловітова з програмою невідкладних заходів стосовно перетворення судів у Галичині. Він пропонував: організувати нагляд за діяльністю австрійських судів у Галичині; усунути із судових установ осіб, що вороже ставляться до російської державної влади; у міру можливості, щоб скоротити витрати казни, зменшити надмірну кількість судових чиновників у Галичині; забезпечити російській мові "належне становище", тобто ввести її в діяльність судових установ поряд з іншими місцевими мовами [16, арк.30].

Галицька адміністрація й начальник Штабу Верховного головнокомандувача відзначали, що судова система в Східній Галичині повинна будуватися й функціонувати на тих самих принципах, що й інші сфери життя – панування російської мови та введення російських законів. Але, оцінюючи реальну ситуацію, М.М.Янушкевич у листі до І.Л.Горемикіна восени 1914 р. відмічав, що в Галичині збереглися й діють австрійські судові установи, де йде судочинство польською мовою за австрійськими державними законами, і русифікувати їх неможливо. Тому він просив Раду міністрів організувати контроль над діяльністю австрійських судів за типом прокурорського нагляду, із числа російських чиновників, службовців із Міністерства юстиції.

Рішення, що врегулювало стосунки російських властей у Галичині й австрійських судових установах, було запропоновано міністром юстиції І.Г.Щегловітовим. Він виходив з того, що вирішення питання про введення в Галичині російських судових установ повинно ґрунтуватися на принципах міжнародного права, згідно з якими "заняття військами ворожої території має своїм наслідком лише тимчасову заміну правомірно існуючій державній владі.., до тих пір, поки остаточне придбання завойованої території не закріплене міжнародною угодою" [17, арк.21]. Відзначимо, що І.Г.Щегловітов був одним з небагатьох державних чиновників, хто першим заговорив про дотри-

мання в Галичині норм міжнародного права й необхідності міжнародної угоди із цього приводу, не бачачи підстав для введення там російської державно-правової системи. Міністр юстиції запропонував дотримуватися в судоустрої й судочинстві Галичини таких принципів (при збереженні австрійських судових установ): "виносити судові рішення не від імені австрійської верховної влади, а "в ім'я закону"; замінювати чиновників судового відомства в Галичині особами, відданими ідеї об'єднання місцевих слов'ян під російським пануванням; надати російській мові в судах права, рівні з польською" [18, арк.30], і скоротити штати судових установ. При цьому І.Г.Щегловітов знову висловився проти відправки в Галичину представників російської прокуратури. Він уважав, що при дії австрійських законів російські чиновники, не знаючи австрійського законодавства, виявилися б там у помилковому становленні й були практично даремні.

Питання щодо збереження в Східній Галичині австрійської судової системи було прокоментоване генерал-губернатором Г.О.Бобринським в інтерв'ю кореспондентові газети "День" у квітні 1915 р. так: "Я поставив собі як військовий генерал-губернатор в Галичині завдання всякого роду: в мій обов'язок входить забезпечення наших військ в межах увіреного мені генерал-губернаторства... і, крім того, я повинен зберегти в краю спокій і порядок. Керуючись цими міркуваннями, я поставив своїм завданням зберегти в краю ті австрійські встановлення, які можуть продовжувати свою діяльність без збитку для наших інтересів" [21, с.165–166].

Пропозиції І.Г.Щегловітова були прийняті І.Л.Горемикіним і М.М.Янушкевичем, схвалені великим князем Миколою Миколайовичем. Але зауваження викликало питання про мову. І.Г.Щегловітову було вказано, що під російською мовою в Галичині мається на увазі зовсім не російська, а "русинська", тобто "той штучний жаргон, який створений австрійським урядом" [19, арк.31], і тому питання про мову в судових установах потрібно вирішувати радикальніше, у дусі завдань російської державності.

У лютому 1915 р. був виданий проект обов'язкової постанови для місцевих судових установ Галичини, зайнятих російськими військами, а 24 лютого 1915 р. – остаточний варіант постанови [10, арк.19–20]. Згідно із цим документом, вищий контроль щодо спостереження за роботою судової системи в Галичині покладався на відповідальну посадову особу. Визнавалася правомірність дії австрійського законодавства й принципів судочинства, правда, при цьому вказувалося, що ухвали повинні виноситися не від імені австрійської верховної влади, а "в ім'я закону". Постановою був визначений новий порядок судочинства з урахуванням того, що вищий касаційний суд у Відні й австрійське Міністерство юстиції виключалися із числа інстанцій, чия компетенція поширювалася на судові установи Галичини. У судових процесах мала використовуватися російська мова й "місцеві її підмови", зокрема, гуцульський і лемківський діалекти. Вони вважалися менш ворожими російській державності, бо не були пов'язані з "мазепинством". До числа "підмов" негласно зараховувалася й українська мова, оскільки одним розчерком пера заборонити її було неможливо. Про польську мову в постанові було сказано, що "тимчасово допускається вживання і польської мови" [11, арк.19]. Ця обставина була вельми істотною для місцевого населення.

До початку Першої світової війни суди Галичини належали до категорії імперських установ, але при цьому в діловодстві судів, як і в усіх обласних установах, німецька мова використовувалася лише в листуванні з вищими імперськими установами, а внутрішнє діловодство й судовий процес велися польською. Статус польської мови в судовій системі Галичини забезпечувало панування поляків у цій сфері державної діяльності. Тому, коли була опублікована постанова військового генерал-губернатора Галичини "Про місцеві судові встановлення в зайнятих російськими військами областях Галичини", воно справило колосальне враження на польське населення. Правда, зовнішня незадоволеність поляків майже ніяк не виявилася, у польському друці не було опубліковано жодних матеріалів із цього приводу. Але прихована незадоволеність поляків бу-

ла велика. Настрої цієї частини населення Галичини детально описав виконувач обов'язків чиновника для ведення дипломатичного листування при військовому генерал-губернаторі Галичини І.Сукін. У його листі М.Ф.Шилінгу від 31 березня 1915 р. говорилося: "Згадана постанова різко уразила і спантеличила ті круги польського суспільства, які, будучи розташовані до спільної роботи з російською владою в справі заспокоєння і примирення польського населення з російським завоюванням, будували свої політичні розрахунки на повній впевненості в тому, що за поляками Західної Галичини будуть збережені ті права, якими вони володіли при австрійському режимі. Відсутність в новій постанові вказівки, що воно поширюється лише на Східну Галичину і змішення, таким чином, обох областей під одним загальним судовим режимом, представляється цій категорії поляків прямою невідповідністю з положеннями вступної програмної мови військового генерал-губернатора... У самому вмісті справжнього розпорядження про суди особливо уразив поляків пункт, згідно з яким судовою мовою визнається "мова російська, її підмова" і лише "тимчасово допускається вживання польської мови". Намічене, таким чином, усунення в майбутньому польської мови є, на думку поляків, відносно судів Західної Галичини порушенням тієї свободи мови, яку вони вважають такими, що дарувала їм словами відозви Верховного головнокомандуючого" [6, арк.17].

Повідомлення І.Сукіна підтверджувалося донесеннями російських послів. У травні 1915 р. російський посол у Лондоні О.К.Бенкендорф повідомляв С.Д.Сазонову: "Мені відомо з серйозного джерела, що суворі заходи нашої адміністрації в Львові стають все крутішими і загрожують викликати серед поляків незадоволеність... Ця критика стосується головним чином чиновників, присланих з Росії, діяльність яких стає усе більш нетерпимою і прискіпливою... Представляється очевидним, що протиріччя, між проголошеними політичними принципами і вживанням їх на місці може спричинити лише надання що симпатизує ще Австрії і німецькій політиці польським елементам самої дійсної зброї" [6 арк.17].

Значення, яке місцева російська адміністрація додавала мові як засобу об'єднувальної політики, засобу, який може бути дієвішим, ніж адміністративні перетворення, важко переоцінити. Організаційна сторона судочинства практично не викликала суперечок і принципових розбіжностей. Позиція І.Г.Щегловітова, що вважав неможливим реформувати австрійську судову систему у військових умовах, у цілому, була визнана правильною. Але питання про мову судочинства розглядалося вже не як приватна проблема організації суду в Східній Галичині, але як питання політичне, що показує, у чиїх руках зосереджена реальна влада в краю.

Спроби реформування суду в Галичині багато в чому залишилися на папері, викликавши глуху незадоволеність польського населення, що побачило в майбутній реорганізації судів ознаки русифікаторської політики. Реально на території Галичини в 1914–1915 рр. з австрійських судів діяли суди всіх рівнів лише у Львові й Тернопільській губернії. Тому функцію дізнання на місцях виконували адміністративні установи, а ухвалення вироків було покладене на судовий відділ штабу генерал-губернаторського й військовий суд XII армійського корпусу. Ці структури фізично не могли вирішити ту масу справ, які до них прямували з місць.

У січні 1915 р. був утворений військово-окружний суд. У ньому мали розглядатися справи щодо злочинів, учинених у місцевостях, на яких не діяли австрійські суди, а також усі без винятку справи, де потерпілими були російські піддані або піддані союзних держав, у т. ч. злочини проти російської державної влади [9, с.18].

Загалом у 1914–1915 рр. чиновницький апарат судових установ залишився ще з австрійських часів. Проблема судочинства в Галичині вирішувалася у двох напрямах: опрацювання проектів організації судових установ для вирішення глобальних політичних питань і підтримки порядку в тилу російської армії. У завершеному вигляді витворити судову систему окупаційній владі не вдалося.

1. Архив внешней политики Российской империи, ф. 135 Особый политический отдел (1863–1917 гг.), оп. 474, спр. 159, арк. 38.
2. Там само, ф. 135, оп. 474, спр. 159, арк. 51.
3. Там само, ф. 135, оп. 474, спр. 170, арк. 3.
4. Там само, ф. 135, оп. 474, спр. 170, арк. 5.
5. Там само, ф. 135, оп. 474, спр. 170, арк. 52.
6. Там само, ф. 135, оп. 474, спр. 170, арк. 17.
7. Бахтурина А. Ю. Политика Российской Империи в Восточной Галиции в годы Первой мировой войны. Серия "Первая монография" / А. Ю. Бахтурина ; [под ред. Г. А. Бордюгова]. – М. : АЙРО-ХХ, 2000. – 264 с.
8. Апарат управління Галичиною в складі Австро-Угорщини / [Кульчицький В., Бойко І., Настасяк І., Мікула О.]. – Львів : Тріада Плюс, 2002. – 82 с.
9. Отчет временного военного генерал-губернатора Галиции по управлению краем за время с 1-го сентября 1914 г. по 1 июля 1915 г. – К., 1916. – С. 18.
10. Российский государственный военно-исторический архив, ф. 2005 Военно-политическое и гражданское управление при верховном головнокомандующем. 1914–1918 гг., оп. 1, спр. 17, арк. 19–20.
11. Там само, ф. 2005, оп. 1, спр. 17, арк. 19.
12. Российский государственный исторический архив, ф. 1276 Совет министров. 1905–1917 гг., оп. 10, спр. 908, арк. 18.
13. Там само, ф. 1276, оп. 10, спр. 908, арк. 19.
14. Там само, ф. 1276, оп. 10, спр. 908, арк. 4.
15. Там само, ф. 1276, оп. 10, спр. 908, арк. 1.
16. Там само, ф. 1276, оп. 10, спр. 908, арк. 30.
17. Там само, ф. 1276, оп. 10, спр. 908, арк 21.
18. Там само, ф. 1276, оп. 10, спр. 908, арк. 30.
19. Там само, ф. 1276, оп. 10, спр. 908, арк. 31.
20. Украинская жизнь. – 1914. – № 11–12. – С. 98–99.
21. Украинская жизнь. – 1915. – № 34. – С. 165–166.

В статье освещается проблема судоустройства и судопроизводства в Галиции в 1914–1915 гг., когда данная территория находилась под оккупацией Русской империи. Исследовано попытки реорганизации австрийской судебной системы на русский строй, охарактеризованы основные направления деятельности судопроизводства в Галиции в отмеченный период.

Ключевые слова: *судебная система, австрийское законодательство, русские чиновники, суд, москвофилы, русская администрация.*

In the article lights up the problem of the judicial mode and legal proceeding in Galychina in 1914–1915 rr., when this territory was under occupation of the Russian empire. Investigational attempts of reorganization of the austrian judicial system on the Russian line-up, basic directions of activity of the legal proceeding in Galychina in a noted period are described.

Keywords: *judicial system, austrian legislation, Russian officials, court, moskvofili, Russian administration.*

УДК 94(430): 338.45 "1950/1960"
ББК 63.3 (4 Нім)

Юрій Джус

ВІДНОВЛЕННЯ ВАЖКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ У ФРН: 1950–1960-ті РОКИ ХХ ст.

У статті розглядається процес відновлення важкої промисловості Німеччини після Другої світової війни. Увага приділяється таким аспектам проблеми, як політичні чинники підйому виробництва, технологічна основа відновлення промисловості, зміни в структурі управління та функціонування підприємств.

Ключові слова: *важка промисловість, патент, видобувна галузь, спільний ринок.*

Проблема "економічного дива" у ФРН привертала увагу багатьох дослідників. Проте їхні праці здебільшого присвячуються не самому процесу змін у плані технологічного забезпечення, а передусім економічним і політичним проблемам. Великий масив літератури присвячено також персоналіям, які створювали передумови для інноваційного розвитку країни. Зокрема, ідеться про Конрада Аденауера та Людвіга Ерхарда.

© Джус Ю., 2014